

2000

1

Eğitim Yönetimi elinizdeki 20. sayısı ite beş yaşını bitirdi "altısına girdi". Alanda çalışanların elinin altında eğitim yönetiminde güncellikten klasikliğe giden yolu belirleyen yaklaşık ikiyüz makalenin varlığı, bilginin üretimi, yayılması ve birikimi açısından önemlidir. Bu yapı ve işlevi ile "Eğitim Yönetimi" kuram ve uygulayıcılar için akademik bir arenadır. Bu sonsuz kulvarda beş yıldan beri yılmadan koşanlara teşekkürler; koşacaklara başarılar.

İkibin yılının başında size, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planının "2000 Yılı Programı'nın "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi" EĞTİM REFORMU'na ilişkin olarak a) Mevcut Durum, b) Amaçlar c) Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler dilimleri, aslına sadık kalarak siz okuyuculara ileilmeye çalışılmıştır.

Elinizdeki bu sayıyı, bütün yıl boyunca masanızın üzerinde bulundurulması gereken bir kontrol/değerlendirme dokümanı olarak algılamanız doğru olur. Resmi Gazete'nin 21 Kasım 1999 tarihli "mükerrer" sayısında yayınlanan "2000 Yılı Programı bir bakıma hükümetin bir yıllık "çalışma planıdır". Geleneksel yönetim anlayışında planlama vazgeçilmez bir yönetim sürecidir. Klasik yönetim kuramcılarını yönetim süreçlerinin sayısını en az üç, en çok on bir olarak saymışlardır. Ne var ki bunların hiçbiri "planlama" sürecini dışta bırakan bir yönetsel süreçler listesi oluşturamamıştır. Klasik yönetimde "planı olmayan yöneticinin, yöneticiliği tartışmalıdır,-" Plan olmadan değerlendirme süreci boşlukta kalır; plan, kaptan yöneticilerin haritası ve pusulasıdır.

Otuzbeş yıllık planlı kalkınma döneminin sonunda genelde Türkiye'de, özelde Türkiye eğitim sistemindeki tıkanmışlıklara, varolan argümanların işlevsizliklerine bakarak "Planlı Kalkınma Dönemi'nin beklenmedik, umulmadık, planlarda öngörülmeyen kaotik olgularla başedemediğinden söz edilebilir.

Plan uygulamalarının denetlenmesinin çoğu kez, planı hazırlayan ve uygulayan birimlerin güdümündeki "denetleme aygıtlarına" bırakılmış olması, bir bakıma yönetimin demokratik ve şeffaflık düzeyini gölgeli konuma getirmektedir. Demokraside yönetimin ilk elden halk tarafından

denetlenmesi esastır. Bu anlamda halkın, planlardan haberdar, uygulamalara duyarlı ve izleyici olması beklenir. Özellikle ülkenin "insan kaynaklarını (kaynağını) geliştirmek sürecinde sorumluluklar üstlenen eğitimciler ile eğitim hizmetlerini satın alan anne babaların "Eğitim Reformu" adı altında tasarlanan toplumsal ve ulusal geleceğimize yalın biçimde bilgilendirilmeleri ve her türlü aracın işe koşularak ilgilendirilmeleri gerekmektedir. İzleyen sayfalarda aktarılan yalın, kısa bilgilerin bu amaçla kullanılması içten yeni yıl dileğimidir.

Okuyan herkesin, hükümetin eğitime ilişkin plan kapsamındaki eylemsel yüklenimlerini (taahhütlerini) eğitime taraf olan tüm kesimlere, özellikle anne-babalara iletmeleri ve açıklamaları beklenir. Eğitim Yönetimi Dergisi bu bilgilendirmeyi bir misyon olarak üstlenmek sorumluluğunu hissetmektedir. Aşağıda verilen hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak üzere yapılması öngörülen düzenlemelerin izleyicisi olmayı eğitime bir katkı, destek ve ilgi olarak algılayan herkesi izlemek ve değerlendirmek için yardıma çağırıyoruz.

TEMEL YAPISAL DEĞİŐİM PROJELERİ İNSANKAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ EĞİTİM REFORMU

Mevcut Durum

"1998-1999 öğretim yılında okullaşma oranı ... % 25.7'ye ulaşmıştır." **Türkiye nüfusunun dörtte biri, örgün bir eğitim kurumunun öğrenci müşterisidir.**

Eğitim Teknolojisini Yükseltme projesi kapsamında ilköğretimden başlamak üzere eğitimin her kademesinde bilgisayarlı eğitime geçilmesi, her okula internet erişiminin sağlanması ve müfredat programlarının yazılım programı olarak üretilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Eğitim sistemimizi 21. yüzyıla taşıyacak her eve bilgisayar ve internet erişimi ile interaktif eğitim modeline geçilmesi çalışmalarında beklenen gelişme sağlanamamıştır (s.23). **Sonucun dürüstçe açıklanması yönetsel şeffaflık açısından takdire değer. Ancak "neden ?" sorusunun yanıtı yok.**

Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Temel Eğitim çalışmaları kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan "Temel Eğitim Projesine" Dünya Bankasınca sağlanan kredinin ilk dilimi olan 300 milyon doların 8 milyon dolar tutarındaki kısmı yıl içerisinde yapılan çalışmalarda kullanılmıştır (s.24).

Sağlanan kredinin ne kadarının harcanmasının planlandığı açıklanmadığı için gerçeği bir değerlendirme yapmak olanaksız. Ancak eğitim açısından hayati bir konuda varolan bir kaynağın, bir yıl içinde sadece % 3 ünü harcamış olmak "geleneksel kaynak yetersizliği" sızlanmalarının inandırıcılığını azaltmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimde kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması ve özel kesim ile işbirliğinin yeterince kurulamaması gibi nedenlerle eğitimin bu kademesinde Plan hedeflerinin gerisinde kalınmıştır (s.24). **Klasik yönetim kitaplarında yönetim ya da yöneticinin tanımında "insan ve madde kaynaklarının etkin kullanımı" vurgulanmaktadır. Çağdaş yönetim, çevre sistemlerle etkileşim içinde olmak ve "işbirliği yapabilmek" özellikleri ile belirginleşir.**

VII. Plan'da çıraklık, meslek ve teknik eğitimin ortaöğretim içindeki payının yükseltilmesi hedeflenmiş olmasına rağmen, üniversite seçme ve yerleştirme sisteminde yapılan değişiklik nedeniyle bu okullara olan öğrenci talebinde düşme eğilimi gözlenmektedir(s.24). **Bu sonuca bakarak iki yönlü düşünme olanağı sağlanabilir: Birincisi, YÖK'ün Milli eğitim Bakanlığı'nin bir alt sistemi konumunda olmadığı, ikincisi, eğer YÖK ve MEB bir sistem bütünlüğü içinde iseler, sistemin parçaları ile oynarken bu bütünlüğü gözden kaçırmış olmalarıdır.**

Başta çok programlı liseler olmak üzere mesleki ve teknik liseler, çıraklık eğitim merkezleri ve halk eğitim merkezleri belirli bir plan ve programa bağlı olmaksızın amacı dışında uygun olmayan ortamlarda açılmakta, bu durum kaynak israfına yol açmaktadır(s.24). **"Hay Allah kim açtı bu eğitim kurumlarını ! " diyesi geliyor insanın. Bu paragraf, bir önceki yılda (1999) hiçbir plan yapılmamış ya da yapılmış plana kimsenin uymadığı izlenimini veriyor. Sanki yetkili birileri "Hırsız var! Yetkilerimi Çalıyorlar ! Planlarımı bozuyorlar !" diye avaz avaz bağırıyor. İnanırcı değil. Yavuz hırsız ev sahibini soyarmış. Tüm bu eğitim kurumlarının açılma kararlarının altında bu satırları plana yerleştirenlerin imzası vardır.**

1998-1999 öğretim döneminde üniversite sayısı 72'ye (19 u vakıf), fakülte sayısı 556'ya, yüksekokul sayısı 205'e, meslek yüksekokulu sayısı 474'e, enstitü sayısı 257'e ulaşmıştır.

Yükseköğretimde toplam öğretim elemanı sayısı, 1997-1998'de 55.444'den 1998-1999'da 59.170'e yükselmiştir. Öğretim elemanlarının nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi ihtiyacı önemini korumaktadır.

Özellikle 3837 sayılı Kanun ile 1992 yılında kurulan Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri başta olmak üzere Üniversitelerimizin fiziki alt yapı ve öğretim elemanı ihtiyacı devam etmektedir.

Yükseköğretime olan aşırı talep, etkili bir yönlendirme sisteminin kurulamayışı ve önceki yıllardan Üniversiteye giremeyen öğrenciler nedeniyle üniversite önünde yığılmalar 1998-1999 yılında da devam etmiştir.

Yükseköğretimde öğrenci seçme yerleştirme sisteminde yapılan yeni düzenlemeler sonucunda, öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerine uygun yükseköğretim programlarına yerleştirilmelerinde sorunlar ortaya çıkmıştır. Özellikle mesleki ve teknik lise mezunları, kendi alanlarıyla ilgili bölüm ya da branşa uygun lisans programlarına yerleştirilmelerinde normal program uygulayan lise mezunlarına göre dezavantajlı konuma düşmüşlerdir (s.25). ***Bu genel durumu ile öğretimin yüksek kesimlerinde durumun pek iç açıcı olduğunu söylemek kolay değil. Eğitim planlamacılarının yapı ve işleyişten doğan bir tür örgütsel erozyonla karşı karşı karşıya olduğu sezilenmektedir. Yükseköğretimde kalite sıkıntısını çekilmesi insan kaynağına ilişkin kalite sıkıntısını daha da yoğunlaştıracak gibi görünmektedir.***

Deprem bölgesinde hasar görmüş projelerin onarımı ile yöre halkının ihtiyaçlarını karşılayacak yeni tesislerin yapılması önem arz etmektedir (s.26). ***Hayır yanıldınız sayın okuyucular. Planın bu cümlesi eğitim tesislerine değil "spor" tesislerine ilişkin. Yıllık planda birçok sektör "Marmara Bölgesi", "Körfez" depremine atıfta bulunarak yıllık plana ilişkin durum ve amaçlarını gözden geçirdikleri halde Milli Eğitim Bakanlığı bu felaketi yaşamamış gibi bir plan anlayışı içinde gözükmektedir. Kuşkusuz çok şey düşünülmüş ve yapılacaktır da "belki plana bağlanmamıştır".***

Amaçlar

2000 Yılı Programı'nın bu alt başlığında yukarıda özetlenen durumlara dayalı olarak belirlenen hedefler verilmektedir, izlemeyi kolaylaştırmak için, maddelerin orijinaline bağlı kalarak sadece izlemeyi kolaylaştırmak için numaralandırılarak verilmesi tercih edilmiştir.

- 1. Eğitim sistemi ilköğretimin ilk yıllarından itibaren ... esnek ve çağdaş bir yapıya kavuşturulacaktır.***

2. Eğitim ve öğretim programlarında; yeniliklere açık, kolay anlaşılabilir, pratik, ezbere dayanmayan, öğrenciyi araştırma ve buluşlara sevkeden bir yaklaşım benimsenecektir.
3. Okullaşma oranları okulöncesi eğitimde % 11.9, ilköğretimde % 98.7, ortaöğretimde % 60, yükseköğretimde %17.4'ü örgün olmak üzere % 26.7 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.
4. Program yılında (2000) 1409 ilköğretim okulu, 90 genel lise... 236 adet mesleki ve teknik lise hizmete alınacaktır.
5. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgelerde alt yapı durumu müsait olan ilköğretim okullarına derslik ilavesiyle okul öncesi eğitim projeleri ülke geneline yaygınlaştırılacak ve okul öncesi eğitim imkanlarının tüm çocukları kapsayacak şekilde genişletilmesi çalışmaları hızlandırılacaktır, (s.28)
6. Zorunlu eğitim dışında kalan eğitim kademelerinde, hizmetten yararlananların hizmetin finansmanına katılımları sağlanacaktır....
7. Altyapısı oluşturulmadan yeni Anadolu liseleri açmak yerine mevcut liselerin kalitelerinin iyileştirilmesi çalışmalarına hız verilecektir.
8. Ortaöğretimde seçmeli ders olarak okutulan trafik ve ilkyardım dersinin 2000-2001 eğitim ve öğretim yılında zorunlu okutulması çalışmalarına hız verilecektir.
9. Öğretmenlik mesleği cazip bir meslek haline getirilmeye çalışılacak, öğretmen yetiştirme düzeni lisans sonrası eğitim akademileri tarafından hizmet içi eğitim verilmesi suretiyle yeniden yapılandırılacaktır. Eğitim fakültesi mezunlarının öğretmen açıklarını karşılayamaması durumu dikkate alınarak, öğretmen ihtiyacının teminine yönelik çalışmalar program döneminde başlatılacaktır.
10. Yükseköğretime geçişte yığılmaları önlemek üzere ortaöğretim yeniden yapılandırılacaktır. Öğretim programları öğrencileri yükseköğretime, mesleki ve teknik eğitime ve hayata yönlendirecek biçimde yeniden düzenlenecek....
11. Yükseköğretime öğrenci seçme ve yerleştirme sınav sistemi yeniden gözden geçirilecek; yükseköğretim programlarına yerleştirmede öğrencilerin ilgi ve kabiliyetleri dikkate alınarak kendi alanlarındaki bölüm ve branşlara uygun lisan programlarına yerleştirilmeleri avantajlı konuma getirilecek; alan dışında yer alan bölüm veya branşlara uygun lisan programlarının tercih edilmesi halinde ise fırsat eşitliğini bozacak bir kısıtlamaya maruz bırakılmayacaklardır (s.29).

12. **Yükseköğretim sistemi yeniden düzenlenecek ve YÖK sadece koord, ısyondan sorumlu br kurum haline getirilecektir. Yükseköğretim merkeziyetçi ve bürokratik yapıdan kurtarılacak, üniversite ve fakülte yönetim kurullarının yetkileri artırılacak, kaynak yaratma ve harcama konusunda hareket serbestliğinin getirilmesi ve üniversite sanayi ilişkilerinin en üst düzeye çıkarılması sağlanacaktır.**
13. **Özel sektörün ve vakıfların okul açması ve üniversite kurmaları teşvik edilecek; eğitim, teknik yöntem ve teknolojilerinin geliştirilmesinde, eğitim araç ve gereçlerinin üretiminde bu kesimin daha fazla rol alması özendirilecek ve desteklenecektir.**
14. **Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde nitelikli kamu hizmetlilerinin görev almalarını sağlayıcı ve öğretmen ve sağlık personeli açığını giderici önlemler alınacaktır(s.30).**
15. **Türkçenin güzel ve doğru kullanımının sağlanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilecektir.**

Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Yıllık uygulama planının bu alt başlığında amaçlanan hedeflere ulaşabilmek için zorunlu görülen "hukuki ve kurumsal" düzenlemeler bir ölçüde ayrıntıları verilerek somutlaştırılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nda, merkez teşkilatında hizmet esasına dayalı bir yapılanmaya gidilmesi ve Bakanlık taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devredilmesi amacıyla değişiklik yapılacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarca verilen okul öncesi eğitim faaliyetlerinde birliğin sağlanması bakımından Okul Öncesi Eğitim Kanunu çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının eğitici ihtiyacının karşılanmasında kız meslek lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü mezunlarından faydalanılması konusunda mevcut mevzuatta gerekli değişikliğin yapılması için çalışmalara başlanacaktır.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu; özel eğitim kurumlarına arsa tahsisi, vergi muafiyeti, vergi iadesi, cari harcamaların bir kısmına devletin katılması, düşük faizli yatırım ve işletme kredisi gibi teşvikleri kapsayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.

Sekiz Yıllık Zorunlu Temel Eğitim dışındaki daha st eğitim kademelerindeki öğrencilerin ödeme gücü severine göre eğitim harcamalarına katılımını sağlamak için yasal düzenlemeler yapılacaktır.

Meslek Standartları Kurumu oluşturulması istikametinde kurumsal düzenleme çalışmaları tamamlanacaktır.

Yükseköğretimin merkezietçi ve bürokratik yapıdan kurtarılması, niversite ve fakülte yönetim kurumlarının yetkilerinin artırılması, kaynak yaratma ve harcama konusunda hareket serbestliğinin getirilmesi ve niversite-sanayi ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Yükseköğretime ğrenci seçme ve yerleştirme sınavı gözden geçirilerek; mesleki ve teknik lise mezunları aleyhine olan düz lemeleri ortadan kaldıracak değişiklikler yapılacaktır.

Üniversitelerin kurulması aşamasında Fen Fakültesi veya Edebiyat Fakültesi ya da Fen-Edebiyat Fakültesi kurulması zorunluluğunun kaldırılması hususunda gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.

Vakıf dışı kuruluşların da özel niversiteler kurması için Anayasa değişikliği dahil gerekli mevzuat düzenlemeleri için çalışmalar yapılacaktır.

Eğitim Fakülteleri, nicelik ve nitelik olarak sekiz yıllık zorunlu ilköğretimin gerektirdiği ğretmen ihtiyacını karşılamak üzere geliştirilecektir.

Serbest zamanların değerlendirilmesi alanında insangücü ihtiyacının karşılanması amacıyla üniversitelerde rekreasyon ana bilim dalı açılmasına yönelik hazırlık çalışmaları başlatılacaktır.

Eğitim Reformu Projesi

2000 Yılı Programı'nın sonuna eklenen zet çizelgelerde, program yılı sonunda gerçekleştirilecek proje olarak adlandırılan değişmelerin a) zet tanımı, b) sorumlu olan kuruluş, c)koordinasyon ve işbirliği bakımından ilgili kuruluşlar, d)proje etkinliğinin açıklaması e) değişikliğin gerçekleştirileceği yıl belirtilmiştir. Bu zet izelgenin Milli Eğitim Bakanlığı ile ilgili dilimi aynen ve yorumsuz olarak aşağıya çıkarılmıştır.

PROJE ADI: EĞİTİM REFORMU

HUKUKİ VE KURUMSA DÜZENLEME	SORUMLU KURULUŞ	KOORDİNASYON VE İŞBİRLİ BAKIMINDAN İLGİLİ KURULUŞ	AÇIKLAMA	BITİŞ YILI
3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	Milli -Eğitim Bak.	Maliye Bak. Devlet Personel Bşk.	Eğitimde yönetimin etkilenmesi amacıyla 3797 sayılı Kanun'da değişiklik yapan Tasarı TBMM'ne sunulacaktır.	2000
Öğrencilerin eğitim harcamalarına katılmasının sağlanması amacıyla Kanun Tasarısı hazırlanması	Milli Eğitim Bak.	Maliye Bak.	8 yıllık zorunlu temel eğitim dışında kalan ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin eğitim harcamalarına katılımını sağlayan hukuki düzenleme çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	2000
625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi	Milli Eğitim Bak.	Maliye Bak.	625 sayılı Kanun'da ihtiyaç duyulan değişikliklerle ilgili Kanun Tasarısı TBMM'ne sunulacaktır.	2000
Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı'nın hazırlanması	Milli Eğitim Bak.	-Sağlık Bak. -SHÇEKT Gn.Md.	Değişik kurumların farklı mevzuatla yürüttüğü okulöncesi eğitim sisteminde bütünlüğü sağlamak amacıyla Okul Öncesi Eğitim Kanun Tasarısı Taslağı çalışması tamamlanacaktır.	2000
3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun yeniden düzenlenmesi.	Milli Eğitim Bak.	-TOBB -TESK -TİSK	3308 sayılı Kanun'da öngörülen aksaklıkların giderilmesi için hazırlanan Tasarı çalışmaları sonuçlandırılacaktır.	2000
Meslek Standartları Kurumu Kanunu'nun hazırlanması	İş ve İşçi Bulma Kurulu Gn.Md.	-Milli Eğitim Bak. -TOBB -TESK -TİKS	Meslek Standartları Kurumu kurulması ile ilgili Kanun Tasarısı Taslağı Başbakanlığa sunulacaktır.	2000
Yükseköğretim mevzuatında değişiklik yapılması.	YOK Bşk.	Milli Eğitim Bak. Üniversiteler	2547 sayılı Kanun'un iyileştirilmesi (Üniversite ve Fakültelerin yetkilerinin artırılması, kaynak yaratılması.üniversite-sanayi işbirliği) ile ilgili düzenlemeler yapan Tasarı hazırlanarak TBMM'ne sunulacaktır.	2000
2809 sayılı Yükseköğretim Teşkilat Kanunu'nda değişiklik yapılması	YOK Bşk.	-Milli Eğitim Bak. -Üniversiteler	Üniversite kurulmasında Fen, Edebiyat veya Fen-Edebiyat Fakültesi kurulması zorunluluğunun kaldırılması hakkında mevzuat değişikliği çalışmaları başlatılacaktır.	2000
Öğretmen ihtiyacının Eğitim Fakültelerinin verdiği mezunlarla nicelik ve nitelik olarak karşılanması için program, kapasite, donanım bakımından bu fakültelerin geliştirilmesi	Yükseköğretim Kurulu Bşk.	-Milli Eğitim Bakanlığı	Eğitim Fakülteleri, nicelik ve nitelik olarak sekiz yıllık zorunlu ilköğretimin gerektirdiği öğretmen ihtiyacı karşılamak üzere geliştirilecektir.	2000

AÇIK İŞBİRLİĞİ ÖNERİSİ

Eğitim Yönetimi Dergisi eğitim alanında kuram-uygulama arasındaki zorunlu işbirliğini sağlamayı amaç edinmiştir. Beş yıldan beri bu amacından sapmamak için kesintisiz yön doğrultmaları yapmayı göze almıştır. Derginin, seçkin eğitim bilimcileri ve uygulayıcılarından oluşan yetkin bir kadrosu ve çevresi vardır. Bu güçlü eğitim takımı Derginin okuyucularının gücünü de işe koşarak Milli Eğitim Bakanlığının 2000 Yılı Programı uygulamalarına gözlem, inceleme ve araştırma jr yoluyla enformasyon sağlayarak katkıda bulunabilir. Bakanlığın gücü ve etki genişliği tartışılmaz kuşkusuz. Ancak bürokratik pratiklere, akademik düşüncenin de eklenmesi Program uygulamasının etkililiğini artıracaktır. **Eğitim Yönetimi Dergisinin** kadrosu, Bakanlığın program uygulamalarında bilimsel yöntemleri dahabir işe koşmasının gerekliliğine inanmaktadır.

Bu aşamada, program uygulamasının hemen başında, Eğitim Yönetimi Dergisi'nin

2000 Yılı Programının "eğitim reformu" uygulamalarında

"akademik destek" ve "izleme için işbirliği" önerisini,

insan kaynağına saygımızın anısına Milli Eğitim Bakanlığına sunarken mesleki bir kıvanç ve onur duyuyorum.

Yeni Yüzyılda;

insan kaynağının kalitesi ve mutluluğu için bir şeyler yapacaklara selam ve saygılar.